

UNDER UTDANNING

Pedagogstudentenes medlemsblad nr. 3/04

MIB

MENN I BARNEHAGEN & SKOLEN
ELLER RETTERE SAGT MANGELEN PÅ DEM

*Også i dette
nummeret:*

EN ANNERLEDES TEATEROPPLEVELSE

OPPTAKSKRAV

PEDROCK '04

LISTEN '04

PEDAGOGSTUDENTENE

Postboks 9191 Grønland

0134 OSLO

Tlf. 24 14 22 90

Faks 24 14 22 91

ps@utdanningsforbundet.no

www.pedagogstudentene.no

PEDAGOGSTUDENTENE

Postboks 9191 Grønland
0134 OSLO
Tlf. 24 14 22 90
Faks 24 14 22 91
ps@utdanningsforbundet.no
www.pedagogstudentene.no

Leder

Kathrine Hestø Hansen

Nestleder

Marius Eide Bruun

Arbeidsutvalg

Olav Gjesdahl Weng
Trine Berg Jacobsen
Beate Grande Karlsen

UNDER UTDANNING

Redaktør

Heidi Andersen

Ansvarlig redaktør

Kathrine Hestø Hansen

Redaksjonen

Heidi Andersen (redaktør)
Tina Stai
Jeanette Krog Svendsen
Odd Eirik Broen

Tips oss

redps@utdanningsforbundet.no

Bidragstere

Pål Berg Halvorsen
Kari Anne Olimb
Kirsten Ropeid
Kathrine Hestø Hansen

Design

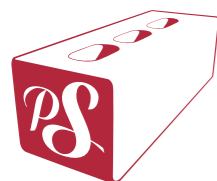
Okular
www.okular.no

Trykkeri

BK Grafiske
www.bkgrafiske.no

Opplag:

10 500

pedagogstudentene

INNHold

04 **SKIKKET TIL Å BLI LÆRER?** 19 **KRONIKK: VI VENTER OG SER**

05 **SKIKKET TIL Å BLI LÆRER?** 20 **BARNETEATER PÅ BLACKBOX**

06 **OPPTAKSKRAV** 21 **BARNETEATER PÅ BLACKBOX**

07 **OPPTAKSKRAV** 22 **PEDROCK 2004**

08 **LISTEN 2004** 23 **PEDROCK 2004**

09 **LISTEN 2004** 24 **FORTS. VI VENTER OG SER + SMÅTTERI**

10 **LISTEN 2004** 25 **GOURMET-HJØRNET: CALZONE**

11 **LISTEN 2004**

12 13 14 **MIE**

15 **MENN I SKOLEN**

16 **MENN I SKOLEN**

17 **MENN I SKOLEN**

18 **KRONIKK: VI VENTER OG SER**

品番 13013
300mm
1級

Mange nye medlemmer!

Med ny studiestart, nye studenter og ny motivasjon er høsten en travel tid for oss alle. Rundt omkring på høgskolene og universitetene har PS'ere vært ivrige ververe, og vi har fått mange nye medlemmer.

Spesielt hyggelig er det at vi nå har opprettet lokallag ved Høgskolen i Hedmark, avdeling Hamar, Universitetet i Bergen, Norsk Lærerakademi i Bergen og NTNU i Trondheim. Velkommen om bord!

OPPTAKSKRAV TIL ALLMENN LÆRERUTDANNINGA har vært en het potet i høst, og PS har vært godt synlig i debatten. Dessverre vant vi ikke frem denne gangen, så fra og med høsten 2005 vil spesielle opptakskrav gjelde for alle som ønsker å begynne på allmennlærerutdanninga. Dette kan du lese mer om i bladet.

MEN DEBATTEN OM KRAV er på ingen måte skrinlagt av den grunn. Slik ordningen er nå diskriminerer Kristin Clemet de andre utdanningene. Er det ikke like viktig å bli førskolelærer eller faglærer? PS mener at vi nå må snu på flisa. Vi skal også kunne stille krav! Til oss selv, til medstudenter, til lærerutdannerne og til lærerutdanningen. Det nytter ikke å bare gjøre det vanskelig for studentene å komme inn på studiet, for det er å komme gjennom studiet som skal være en utfordring.

ÅRETS STATSBUDESJETT RAMMER STUDENTENE. Et foreslått budsjettkutt på 4000 studieplasser er bekymringsfullt, og slett ikke holdbart! I følge Clemets storsatsning på Kvalitetsreformen skal hver student bruke 40 timer i uka på studier. Med andre ord skal en heltidsstudent bruke tiden på studiene, ikke på ekstrajobber. Dette rimer dårlig med at studiefinansieringen fremdeles står på stedet hvil og at reistipendiet er foreslått fjernet. Ikke en gang Kristin Clemet kan si at hun satser på høyere utdanning for så å kutte ned på studentenes ordninger! PS kommer ikke til å sitte på sidelinjen i denne saken. Følg med på www.pedagogstudentene.no

PÅ DITT STUDIESTED FINNES DET SIKKERT et lokallag for PS. Dette er dyktige mennesker som er opptatt av lærerutdanning og studentenes rettigheter. Vil du være med, eller har du problemer som gjelder din studiesituasjon, kan du ta kontakt med lokallaget. Om du kunne tenke deg å danne et lokallag ved ditt studiested, bistår vi deg med all den hjelp du måtte ønske.

Som medlem av PS er vi her for deg!

Kathrine Hestø Hansen
> Leder, PS

Stå på – still krav!

Endelig er «UU» ute igjen! På grunn av sykdom hos undertegnede kommer bladet litt senere enn planlagt, men bedre sent enn aldri!

Du er kanskje i gang med eksamensforberedelsene. Jeg foreslår herved at du tar deg en liten pause. Kok deg litt varmt å drikke, sett deg godt til rette og nyt denne utgaven!

UTGAVEN ER PREGET AV hva som rører seg for tiden. Opptakskrav har, siden i sommer, vært på agendaen. Og mange har meninger om dette, også vi i PS. Jeg håper også du har gjort deg opp en mening. Har du ikke gjort det? Nå har du muligheten! I denne utgaven kan du lese om blant annet opptakskrav, skikkethetsvurdering og menn i barnehage/skole. Vi viser deg også litt av det som har skjedd i løpet av høsten, rundt omkring i vårt langstrakte land. Savner du noe fra din høgskole? Send oss en mail. Vi hører gjerne fra deg ...

VI LEVER I EN HEKTISK TID med endrede krav til oss som studenter. Det kreves mer av oss, men det betyr ikke at du ikke kan kreve noe av din utdanningsinstitusjon. Stå på kravene, si fra! De fleste utdanninger/fag bruker midtveis- og sluttevaluering. Vær ærlig, og si hva du mener. Du kommer ikke langt ved å sitte i kantina og klage. Du må

stå på; still krav du også! Men noen ganger kan det, dessverre, være nødvendig å vente til sensuren har falt (jf. egen erfaring.) Ikke alle i høgskolesystemet er like flinke til å ta konstruktiv kritikk.

DU SYNES KANSKJE det blir mye politikk? Men vi ønsker at du skal vite litt om hva som skjer, hvilke rettigheter du har. Mange har opplevd skikkethetsvurderingen som skremmende, men faktum er at den er en trygghet for oss og for de vi i framtida skal under vise. Det er viktig at lærere som går ut i arbeidslivet, faktisk er egnet! Jeg håper du kan finne noe av interesse i denne utgaven. Her er også lettere stoff. Dermed skulle det være noe for enhver smak.

FOR ØVRIG ØNSKER JEG deg en fortsatt fin høst, og lykke til med eventuell eksamen. Dessuten nærmer det seg jul, og i den forbindelse ønsker jeg alle våre lesere en riktig God Jul!

Heidi
> Redaktør

Skikket? Hvem jeg?

Jeg har ventet. Fire år tok det. Endeløst har jeg ventet på det. Endelig fikk jeg oppleve det. Faglæreren bøyer seg frem, ser meg inn i øynene og spør: Ja, Pål, er du skikket til å bli lærer?

› TEKST: PÅL BERG HALVORSEN. ILLUSTRASJONSFOTO: OKULAR

Jeg svarer kontant «ka? — kem, eg?» Men det eneste jeg klarer å tenke er hvorfor i all verden ingen har spurt meg om det før. Jeg har studert i fire år, har studielån og er ferdig lærer om syv måneder. Hvorfor har ingen spurt meg om dette før? Hva om jeg faktisk hadde svart nei? Hva da? Jeg har blitt vurdert før. Jeg har blitt vurdert i forhold til fag, praksis og eksamen. Jeg har manglet den følelsen av å bli vurdert i forhold til meg. Det er aldri noen som har vurdert meg, kun det jeg har gjort.

Sikkerhetsventil

Skikkethetsvurderingen er utdanningens sikkerhetsventil. Den skal sørge for at mennesker som utgjør en mulig fare for barnehagebarns og elevs rettigheter, sikkerhet og psykiske- og fysiske helse ikke kommer ut i læreryrket. Det er med andre ord ikke en menneskerett å bli lærer. Hvem er det som vurderes som ikke skikket? Bare pedofile og voldsutøvere? En av de første skikkethets sakene etter at loven trådte i kraft i 1999, var om en mannlig lærerstudent som kledde av seg i et erotisk blad. Han var med andre ord ikke særlig sjenert, og ble forsøkt veiledet ut av utdanningen. Den type aktivitet var ikke forenlig med den gode rollemodellen som en lærer skal være, mente man. Dette ble slått stort opp med bilder og diskusjoner i avisene, og også innad i NLL, forgjengeren til PS, ble saken behørig debattert. Det endte med at den mannlige lærerstudenten fikk fortsette sin utdanning. Om han har en potensiell utfordring hvis disse bildene dukker opp på skolen hvor han jobber? Ja, det har han, men han har også rett til et privatliv.

Veiledes ut

Skikkethetsvurderingen er todelt. Den løpende skikkethetsvurderingen er de utfordringene som du møter gjennom utdannelsen din. Praksis, gruppearbeid og eksamen inngår i skikkethetsvurderingen og dermed skal man bli vurdert under hele sin utdanning.

Den særskilte vurderingen kobles inn når det er fare på ferde. Det er her man kan bli

veiledet ut. En tvilmelding blir sendt og et stort apparat av skikkethetsnemnda, institusjonsansvarlige, advokater og kanskje en og annen organisasjon settes i sving. Saken tar gjerne over et halvt år å avgjøre, og for studenten det gjelder er dette en enorm belastning.

Fungerer dårlig

Føler du at du vet for lite om skikkethetsvurderingen? Slapp av, du er ikke alene. Faglærerne dine vet som oftest ikke særlig mye mer en deg. PS sendte i fjor et brev til læringsstedene med to spørsmål; «Hva slags informasjon får studenter om skikkethetsvurderingen?» og «Hvordan blir skikkethetsvurderingen fulgt opp?» Svarene viste at det praktiseres høyst ulikt ved de ulike institusjonene. Noen steder ble det faktisk ikke praktisert noen form for skikkethetsvurdering i det hele tatt. PS sendte så et brev til Utdannings- og forskningsdepartementet med krav om at departementet tok tak i saken. Ryktet sier at det var minst ett lærested som fikk telefon derfra. Departementet skriver vanligvis brev.

Det handler om ansvar

Det er faglærerne og øvingslærerne som i praksis sitter igjen med utøvelsen av den løpende skikkethetsvurderingen. Faglærerne vet lite om skikkethetsvurdering. Da skikkethetsansvarlig ved mitt lærested holdt årets infomøte om skikkethetsvurdering, lurte faglærerne på hvor ressursene til å vurdere studentene kom fra, og hvor mange timer i uken de skulle sitte på kontorene sine og skikkethetsvurdere studenter. Dette forteller oss blant annet hvilken kunnskap faglærerne sitter inne med om denne lovfestede ordningen som allerede har vært gjeldende i seks år. Det vitner også om at deres faglige vurderinger av studentene ikke involverer skikkethet.

Øvingslærerne er de fagpersonene som kan vurdere oss i praktisk yrkesutøvelse. Det er øvingslærerne som opp gjennom historien har sørget for at uegnede personer ikke har bestått praksis og dermed ikke studiet. Øvingslærere i dag forteller at det er vanskelig å stryke en student i praksis. Det skal selvsagt ikke være en lett avgjørelse å ta, og det skal legges gode begrunnelser til grunn. Et eksempel er en meget erfaren øvingslærer som følte seg motarbeidet av høgskolen da han meldte om en student som stod i fare for å stryke. Han opplevde at høgskolen engasjerte seg i saken, og det er bra, men utelukkende på studentens sin side. Høgskolen fokuserte på saksgang, rettigheter og formaliteter, mens årsaken til studentens eventuelle stryk kom i annen rekke. Studenten besto praksis. Øvingslæreren vegrer seg nå for å stryke studenter. Han er nok ikke alene.

Det må være et mål for alle at den løpende skikkethetsvurderingen fungerer så godt at det ikke blir behov for den særskilte vurderingen. Når faglærerne mangler kunnskapen og øvingslærerne vegrer seg, hvem skal da ta ansvar? Studentene?

Da klokka klang

Det er en lys og trivelig augustmorgen. Stolt som en kamel leier du ditt alt for fortvoksende barn, som nettopp har lært å knyte skoene sine, inn gjennom skoleporten for første gang. Barnet smiler og vinker til de andre som det kjenner fra barnehagen. Du smiler

du også. Men smilet stivner når du ser det mennesket som du under din utdanning ikke klarte å forestille deg kunne være egnet til å bli lærer. Dette er nå kontaktlæreren til ditt barn. Hva gjør du?

De fleste som tar lærerutdanning treffer en eller flere studenter som de håper aldri blir lærer for deres barn. Hvorfor skal de bli det for andres? Vi må være forsiktige med å dømme andre, men vi må også våge å stille krav oss studenter imellom. Jeg mener ikke at alle lærerstudenter skal skule på hverandre i kantinen, men kanskje litt?

«Om han har en potensiell utfordring hvis disse bildene dukker opp på skolen hvor han jobber? Ja, det har han, men han har også rett til et privatliv»

EKSKLUDERENDE ELLER TIL NYTTE

Hva innebærer det å innføre opptakskrav? Hva er argumentene for og imot? Hvordan kan dette angå deg og meg?

› TEKST: JEANETTE KROG SVENDSEN, FOTO: ØYVIND NORDHAGEN/OKULAAR

Debatten har den siste tiden gått i forbindelse med at man ønsker å innføre opptakskrav til allmennlærerutdanningen. Er dette den riktige veien å gå?

Hva innebærer opptakskravene?

I selveste skoleferien kom Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) og Kristin Clemet ut med et forslag om opptakskrav til allmennlærerutdanningen. Her er deres tre hovedmodeller:

- › Krav om karakter 4, eventuelt 3 i norsk og matematikk.
- › Krav om minimum 40, eventuelt 35 skolepoeng for opptak.
- › Kombinasjon av både opptakskrav og skolepoeng.

Litt oppløring av begreper

Karakterpoeng regnes ut ved å finne gjennomsnittskarakteren i hvert fag, og gange det med 10. Skolepoeng brukes i opptaks-

sammenheng. Disse omfatter både karakterpoeng, eventuelle fordypningspoeng, bonuspoeng fra studieretning dans og drama og realfagspoeng. For de som velger tunge faglige fordypninger vil dette gi en viss kompensasjon.

Konsekvenser av innføring av opptakskrav
I VG sto det et oppslag om nettopp opptakskrav: «Utdanningsministerens nye forslag til opptakskrav for lærerutdanningen vil føre til at en rekke studieplasser vil stå tomme neste år.» Videre sto det: «3 av 4 lærerstudenter oppfyller ikke Kristin Clemets tøffeste forslag til opptakskrav for lærerutdanningen.» Man kan jo tenke seg konsekvensene dersom et slikt forslag går gjennom.

Departementets begrunnelser

Begrunnelsen til Departementet er: «... å sikre gode lærere med bedre faglige kvalifikasjoner i norsk skole. Dette vil gi signaler til ungdom som ønsker å ta allmennlærerutdanning, om at studiet skal være krevende, og

at læreryrket forutsetter kunnskap, motivasjon, arbeidsinnsats og utholdenhet.» Departementet ønsker med andre ord å sette strengere krav til kommende søkere, samt styrke yrkets renommé. De har også vurdert opptaksprøver som et alternativ. Dette vil kreve svært mye ressurser, både når det gjelder økonomisk og administrativt.

Krav i forhold til norsk og matte

Norskfaget består som regel av tre deler: hovedmål, sidemål og muntlig. Karakterkrav vil omfatte alle de tre delene. Dette for å få bredde i hele faget.

Matematikk fra grunnkurs regnes som et eget fag på vitnemålet. Vkl (2MX med 5 uketimer og 2MZ med 3 uketimer) føres separat ettersom dette er et studieretningsfag. Elever som krever spesiell tilrettelegging, for eksempel elever med tegnspråk som førstespråk, elever med samisk som morsmål, vil få egne, tilpassede regler.

- › Karakterer gir ikke et riktig bilde av hvem som kan bli gode lærere eller ikke.
- › Det er ikke tilstrekkelig med faglig kompetanse. Man må også være i besittelse av sosial kompetanse.
- › Man må kunne omgås barn/elever, man må kunne lære fra seg og være kreativ.
- › Det å studere er både en modningsprosess og en læringsprosess.
- › Det å kunne stille spørsmålet, hva er en dyktig lærer: en som får A på eksamen, men eier ikke sosialintelligens? Eller en som får D og er både dyktig som lærer og medmenneske?
- › Motiverte søkere kan bli luket ut pga opptakskravet.
- › Umotiverte elever på videregående kan bli de store taperne. Man er ung, skolelei og vet ikke hva man vil bli. Når de tilslutt har bestemt seg vil de få svi for dårlige karakterer som ble gitt tidligere.
- › Gode karakterer er ingen selvfølge for å bli en god lærer.

MOT

FOR

- › Trenger strengere krav, lærerutdanningen har et dårlig rykte på seg; «kommer du ikke inn på noe annet, så kan du alltdis komme inn på lærerutdanningen.»
- › Gi læreryrket høyere status.
- › Gi signal om at lærerutdanningen er krevende.
- › Sikre skolen bedre lærere.

Konsekvenser

Høgskolene kan risikere å miste flere studenter og få mindre inntekter pga. dette. Høgskoledirektør ved Høgskolen i Bergen Nils Mæhle uttaler dette på høgskolens hjemmesider: «Rundt 90 % av søkerne ville kommet inn likevel. Strengere formelle opptakskrav gjev ikkje automatisk godt kvalifiserte lærere.» Han mener også at gjennomføringen av utdanningen er langt viktigere enn status ved opptak.

Mæhle blir ikke skremt av opptakskravene, men det gjenstår å se til kommende høst om han fortsatt er like uredd. Færre studenter kommer inn på utdanningen de ønsker og må dermed enten ta opp fag eller lete etter ny utdanning. På lang sikt kan det resultere i at kandidatene lettere vil få seg jobb etter endt utdanning. Målet er at allmennlærerutdanningen igjen skal bli attraktiv og lokke til seg godt kvalifiserte søkere.

Hva mener PS om opptakskrav?

PS er imot opptakskrav, men er enig i at det skal stilles krav til lærerstudentene. PS ønsker dyktige og ferdigutdannende lærere. Her kommer noen gode og velvalgte kommentarer fra en artikkel nestleder Ma-

rius Bruun i PS har skrevet: «Det er gode, ferdigutdannede lærere vi vil ha, og vi i PS mener det er langt viktigere å stille krav til studenten når vedkommende er i gang med sitt studie, fremfor en slik forhåndsdomning som Clemet og NLL er ute etter.» Men hva hvis studenten er faglig dyktig, men komplett uskikket til å lære fra seg eller omgås barn? Utdanningsforbundet og NLL er for opptakskrav, det kan jo sies at innad i PS vandrer det ulike meninger.

Diskusjonene er mange og heftige

På PS sin egen hjemmeside (diskusjonsforumet) kan du klikke deg inn og få et lite innblikk i hva de ulike medlemmene mener om opptakskrav. Det har vært en meget spennende debatt med mange gode argumenter, både for og imot. For å gi deg et kort sammendrag av argumentene, har jeg laget en oversikt over argumentene for og mot opptakskrav.

Jeg håper at du som leser har fått et lite innblikk i hva det vil si at det blir opptakskrav. Det er ingen vei utenom, dette ble vedtatt. Til glede for noen, til sorg for andre. Hvem som taper eller hvem som vinner gjenstår å se når opptakskravene blir gjennomført.

Dejlig!

4.-8. august 2004 ble den sjette LISTEN-konferansen for nordiske lærerstudenter avholdt. Dette skjedde i den flotte byen Aalborg i Jylland, Danmark, og plassen var Aalborg seminarium.

TEKST: ODD EIRIK BROEN, FOTO: PS

LISTEN er et samarbeid mellom lærerstudenter i Norden. (Lærerstudierende i Samarbeide i Norden.) Her har lærerstudentorganisasjonene i Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island kommet sammen og dannet en paraplyorganisasjon for utveksling av kunnskaper om hvordan utdannelsen er tilrettelagt og fungerer i de forskjellige landene. Tittelen på årets konferanse var *Challenges of the Modern Teacher*, hvor hver dag hadde spesifikke under-

mer og syndromer. Dette er en stor utfordring for lærere og medelever og det viktigste for både nye og erfarne lærere, er kunnskap og informasjon om disse elevene og deres utfordringer i forhold til skolesituasjonen. Det er i st. meld. 30 fra år lagt opp til større integrering i klassene gjennom økt tilrettelagt undervisning på bekostning av spesialundervisning. Det vil si at barn med eventuelle lærevansker i økt grad skal være i klassen fremfor å bli tatt ut og

LISTEN BOARD 2 ansvarlige fra hver nasjon i dyp konsentrasjon kvelden før konferansestart.

titler. Med dette som utgangspunkt skulle alt være lagt til rette for en god, interessant og lærerik konferanse.

The hidden curriculum vs. National curriculum

Torsdag startet konferansen for alvor med undertitler som: *Fra student til lærer* og *Er barna forskjellige*. Det var Lars Lindhart som jobber i den pedagogiske seksjonen ved Aalborg seminarium og som tar doktorgraden i *Overgangen fra student til lærer* som holdt foredraget. Etterpå ble det vist videointervjuer av lærere fra Finland, Island, Sverige og Norge og om deres erfaringer.

I Norge er det ca 30 000 barn med ADHD hvert år i skolen, i gjennomsnitt en elev per klasse. I tillegg til ADHD er det også barn med ulike typer sykdom-

undervist av en spesialpedagog.

Grenser mellom foreldre og skole

Tidligere praksiserfaringer har gitt meg litt innsikt i noe som kan være et hett og sårbart tema for mange lærere og det ble det også på denne konferansen. Tema var: *Foreldre, hvor skal grensen gå?* Mange lærere opplever større eller mindre problemer med vanskelige foreldre. De opplever at en del foreldre er for lite engasjert i sine barns utdanning, eller for kontrollerende og negative i forhold til skole og lærere. Det å ha en negativ mening om skolen er selvfølgelig greit, men å snakke om det mens barna hører på kan skape vrangforestillinger og en negativ holdning til skolen.

Det var Solveig Gaardsmand som representerer den danske

«Læreryrket er et av de viktigste yrkene i samfunnet, og da er det viktig at grunner for dette valget preges av et stort engasjement og interesse for en fremtidig stilling i skolevesenet, og ikke fordi det er mange feriedager eller lignende»

foreldreorganisasjonen Skole og samfund som holdt foredraget. Hun sa blant annet at foreldrene i større grad bør få komme inn i varmen og ta mer del i hva lærerne gjør og jobber med. Med mange egne barn har hun rikelig med erfaring i forhold til kontakt mellom hjem og skole. Kanskje i meste laget for noen av deltagerne som lot seg provosere av hennes glødende engasjement og tøffe argumenter. Det ble litt voldsomt i noen minutter med høylydte uenigheter fra salen før man fikk roet gemyttene og deltagerne gikk til kaffepause.

Demokrati i klasserommet?

Demokrati i klasserommet er ikke et emne man tar lett på. Det er ikke lett for en lærer å finne ut hvor grensa mellom demokrati og autoritet/respekt i en klasse skal gå. Det er klart at det er viktig at lærerne lærer barna om demokrati og dets verdier og at det i praksis blir vist og gjennomført i klassesammenheng. Men det må være en balanse mellom det å la barna få ta del i ulike situasjoner hvor de kan være med å bestemme ut fra et demokratisk synspunkt og det at læreren selv tar valg uten elevers synspunkter og meninger.

Verdier

Vi som fremtidige lærere må prøve å analysere vårt eget valg av utdanning og senere yrke som lærere for å se hva som faktisk drev oss til dette valget.

Læreryrket er et av de viktigste yrkene i samfunnet, og da er det viktig at grunner for dette valget preges av et stort engasjement og interesse for en fremtidig stilling i skolevesenet, og ikke fordi det er mange feriedager eller lignende. Første undertittel på dagens tema var: *Hva er verdiene av det å være lærer?* og nå var det vår egen nestleder i Pedagogstudentene, Marius Eide Bruun som var foredragsholder.

Etterpå var det gruppearbeid med temaet *Hvorfor ble vi involvert i undervisning?*

Lærers identitet

Charlotte Engel holdt foredraget om lærers identitet. Charlotte jobber for den danske lærerorganisasjonen DLF. Her skulle gruppene diskutere fem ulike situasjoner fra virkelige hendelser i skolen. Det var et par av kasusene som ved bruk av sunn fornuft ga svarene, mens andre var vriene og vanskelige situasjoner man som lærer mest sannsynlig vil komme bort i men helst vil slippe å møte i skolen. Det er aldri to situasjoner eller to lærere som er helt like, og for en lærer er det ikke lett å alltid finne den beste løsningen på en situasjon. Det er ofte situasjoner som krever en rask avgjørelse der og da, og selv med de beste intensjoner, kan det bli feil avgjørelse allikevel. Lærere må i tillegg til sunn fornuft ta i bruk de muligheter man har på de ulike skolene

for å finne gode løsninger. Det er viktig å kommunisere seg i mellom og søke råd og informasjon før en uønsket situasjon oppstår.

Verdiperspektiv i utdanningen
Etter lunsj var temaet: *Nordiske verdier i utdanningen*, med blant annet deklarasjonen fra Stockholm-møtet. Kristján Ketill Stefánsson som er fra Island og sitter i LISTEN-styret var foredragsholder. Han har tidligere vært leder i SKHI på Island og studerer nå ved universitetet i

Oslo. Laust Johan Westtoft er blant annet leder i Lærerstudenterandes Landskreds og holdt en presentasjon av NLS' ideer om hvordan man kan oppnå en felles nordisk læreridentitet. Gruppene skulle finne en plattform for felles identitet, men det er ikke lett å diskutere og komme fram til dette når alle mennesker er unike på sin måte. Det er viktig at alle lærere får jobbe og undervise på den måten de mener er riktig, og at undervisningen dermed blir

preget av at læreren føler seg trygg på det han/hun gjør.

Internasjonalisering

Internasjonalisering var et tema som omhandlet det europeiske skolesystemet, og foredraget ble holdt av Johan Almqvist og Lene Henriksen fra ESIB. Johan er leder for ESIB som er det nasjonale forbundet for europeiske studenter, og han var visepresident i den nasjonale studentorganisasjonen i Sverige i 2001/2002. Lene er styremedlem i ESIB og internasjonal offi-

ser i Studentenes Landsforbund i Norge. Hun er utdannet ved universitet i Oslo.

OL i Aalborg 2004 og nordisk kulturaften - la det svinge, la det...

Torsdag var den store kulturelle dagen av konferansen. Hver delegasjon skulle underholde med innslag fra de forskjellige landene til nordisk kveld, og hvilken underholdning det ble! Den norske delegasjonen hadde ikke noe problem med å finne tema siden Melodi Grand

PYNTET TIL FEST: Nordisk forbrødring under gallamiddagen.

FILM: Deler av konferansen oppsummeres på film.

NORDISKE STUDENTER I OSLO

Listen Delegationene 2004

«Det kom latterbrøl på latterbrøl fra salen som til slutt bunnet ut i stående applaus»

Prix er en egen trosretning i dette landet. Det ble en suppe av tidligere norske GP-innslag, og mange vonde og for lengst fortrenge minner dukket plutselig opp igjen. All honnør til de mange som faktisk husket så mange (forferdelige) norske bidrag til denne årlige musikk-konkurransen med sitt generelt svært dårlige musikalske nivå. Vi fikk i hvert fall vist at vi ikke er så veldig selvhøytidelige når det gjelder Melodi Grand Prix, men så har vel ikke vi nordmenn så mye valg heller. Danmarks bidrag til nordisk kveld var et eventyr om en turist som leter etter «dansk hygge.» Turisten var i dette tilfellet en gjest fra Grønland, og med sitt

eksotiske utseende kunne han lett bli tatt for å være en japansk turist, en turist vi også er godt kjent med her i Norge. Det kom latterbrøl på latterbrøl fra salen som til slutt bunnet ut i stående applaus. Så kom vi til den nordiske buffeen. Det vi mangler, for eksempel av ren musikalsk kvalitet i MGP, tar vi igjen og vel så det med vårt kulinariske norske kjøkken. Fredag kveld var det klart for de *Nordiske olympiske leker*. Her var det aktiviteter som steking av egg på sølvfolie med litt dopapir under, kakelaging, eggkasting/eggmottak, kasting av bokser i vannbøtter (kun i Danmark, vi ville ikke hatt råd eller vilje til det i Norge) osv. Det gikk som det

LOKALE BIDRAG: Deltakerlandene lagde hver sin lokale buffet. Her er danskenes bidrag.

som oftest ikke pleier å gjøre i de olympiske vinterleker ved at Danmark stakk av med seieren, og de ble hedret på seiersseremonien senere på kvelden.

Utflukt og gallamiddag

Litt tid til utflukter ble det også. Valget sto mellom shopping, bading i *Kridtgraven* eller tur i dyreparken. Så her var det ulike muligheter.

Lørdag kveld var det klart for den store Gallamiddagen med god mat og alle hadde tatt på seg finantrekket. Etter å ha snakket DJ'en som spilte etter middagen til fornuft ble dette en flott avslutning på konferansen.

Ny norsk LISTEN-representant

I år er det toårige LISTEN-vervet til Kathrine Hestø Hansen over, og på Pedagogstudentenes høstleir i Tromsø i slutten av september ble det valgt inn en ny representant. Hun heter Ann Mari Milo Lorentzen og går andre året på førskolelærerutdanningen i Tromsø. Hun er en engasjert og ansvarsfull person som blant annet var med på LISTEN-konferansen i Aalborg, og som vi er sikker på vil være en sterk representant for Norge. I tillegg er det også et skritt i positiv retning at en student som representerer førskolelærerutdanningen får et slikt til-litsverv. Vi i redaksjonen ønsker henne lykke til.

MIB

Nei, dette er ikke den siste filmen om *Men in Black*. Dette er en artikkel som setter fokus på menn. I barnehagen.

> TEKST: JEANETTE KROG SVENDSEN, ILLUSTRASJON: OKULAR

MiB står for Menn i Barnehage. Vi vet jo alle at det er altfor få menn i barnehager rundt om i vårt langstrakte land. Dette har alltid vært et kvinne-dominert yrket, men MiB vil skape en forandring og er en samlebetegnelse på mange forskjellige prosjekter og nettverk rundt omkring i landet, som alle har som formål å rekruttere og beholde menn i barnehagene.

Som et ledd i det nordiske prosjektet om menn i barneomsorgen (Nordisk Minister-råd) 1991-93, gjennomførte departementet en kartlegging gjennom et spørreskjema om hva som eventuelt var gjort av tiltak for å få menn inn i barnehager (og skolefritidsordninger,) og å beholde de som allerede var der. Spørreskjemaet ble sendt alle kommuner, fylkesmenn og lærerhøgskoler våren 1992. Tilbakemeldingen var svært lav, kun 17 % svarte. Det var tydelig at dette var et ikke-tema.

Hvordan oppsto MiB?

I desember 1994 holdt departementet en konferanse i Stavanger for 150 mannlige førskolelærere. Der viste de videoen *Barnehagen — en plass for menn*, ettefulgt av drøfting omkring menns rolle, funksjon og erfaringer fra det å være mannlige førskolelærere i barnehage. Det var flere som meldt sin interesse for videre arbeid for å få flere menn inn i barnehagen. Det ble satt ned en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å utarbeide en handlingsplan. Arbeidsgrup-

pens forslag ble levert i desember 1995 og ble ferdig behandlet i departementet i løpet av 1996 som tiltaksplan Q943. Våren 1996 ble konsulentene ved samtlige fylkesmennsembeter og de menn fra konferansen som hadde sagt seg villige til å være kontaktpersoner samlet, heretter kalt fylkeskontakten. Her ble det drøftet praktisk samarbeid med utgangspunkt i fylkeskommunene.

Hvorfor bør menn jobbe i barnehage?

Barnehagen bærer preg av at den alltid har vært kvinne-dominert. Noen hevder at det er bra for arbeidsmiljøet. Andre igjen hevder at menn gir barna en annerledes utfordring, at menn ser barnas behov for utagerende og «voldsom» lek, for eksempel å klatre i trærne, spikke med kniv og det å tørre å utfordre seg selv. I mange tilfeller blir det hevdet at kvinner holder barna tilbake pga egen redsel for skarpe kniver, store høyder osv. Dette er såkalt farlige leker og bør unngås i barnehagen. Menn kan altså ha en litt annerledes kompetanse enn kvinner, i kraft av at de er menn. Dette må barnehagen utnytte i sitt daglige virke.

Det viktigste er at barn trenger gode modeller av begge kjønn!

Menn er viktige for at gutter skal kunne lære seg sitt eget kjønns kode og derigjennom kunne danne seg en trygg kjønnsidentitet. Menn er også viktig for jentene, fordi de også har behov for mannlige forbilder. I et samfunn hvor antall skilsmisser er høyt, opplever mange barn å vokse opp med en forelder. I mange tilfeller er dette mor. Derfor er det mange barn som opplever få mannlige forbilder i sitt nærmiljø, og dermed blir den mannlige førskolelæreren ekstra viktig. Undersøkelser viser at det er flere menn som søker seg til naturbarneha-

ger. Her er de ute i friluft og får mulighet til å utfolde seg mer sammen med barna.

For menn er det som regel ikke lønnen som er viktig, men å få status for det yrket de har valgt. Vi trenger flere menn inn i barnehagen! Stå på alle gutter / menn som studerer til førskolelærer: stå på og til MiB: fortsett med det gode arbeidet!

Myter om MiB

- > Menn er ikke omsorgspersoner.
- > Du kan aldri vite om den mannlige ansatte har baktanker med jobben sin.
- > De kan være potensielle overgripere.
- > Den mannlige ansatte kan bli favorisert av både barn, foreldre og andre ansatte.
- > Menn tjener mer enn kvinner, dette gjøres for å trekke til seg flere menn til yrket.
- > De mannlige ansatte får bedre kontakt med barna.
- > Det blir mindre «baksnakking» på arbeidsplassen om man får en mannlige ansatt.
- > Om man skaffer en ung og kjekk mannlige ansatt, vil de kvinnelige ansatte miste konsentrasjonen pga han.

Myter om førskolelæreren

- > Mennesketype: Barnslig
- > Kler seg: Lilla skjert
- > Ser på: Hotell Cæsar
- > Spiser: Matpakke
- > Driker: Springvann
- > Hobby: Strikking

MENN I SKOLEN

Alt for få menn jobber i skolen. Av om lag 65 000 lærere i grunnskolen i dag er kun ca. 20 000 av dem menn. Dette har blitt et voksende problem de siste 20-25 årene, og fremtiden for et godt mangfold av lærere i grunnskolen ser dystert ut.

> TEKST: ODD EIRIK BROEN, ILLUSTRASJON: ØYVIND NORDHAGEN/OKULAR

«Likestillingen de siste tiårene har på flere måter overkjørt gutter helt. Mens jenter som velger utradisjonelt blir sett på som tøffe og selvstendige, blir gutter som gjør det samme sett på som bløte, svake eller uegnede til å gjøre mannfolkarbeid»

Det kan imidlertid sees ut som fremtiden allerede er her, og det er ikke fordi jeg er mann at jeg er kritisk til denne utviklingen. Det vil være naturlig for begge kjønn å se at dette ikke på noen som helst måte er en sunn utvikling i et skolemiljø, verken for gutter eller jenter. En typisk forklaring eller allmenn mening i mange år har vært at lønnen er for dårlig, men den har tatt seg opp de senere årene, og selv om den fortsatt ikke er god nok i forhold til arbeidsmengde og ansvar, kan den ikke alene sees på som en forklaring på den negative trenden.

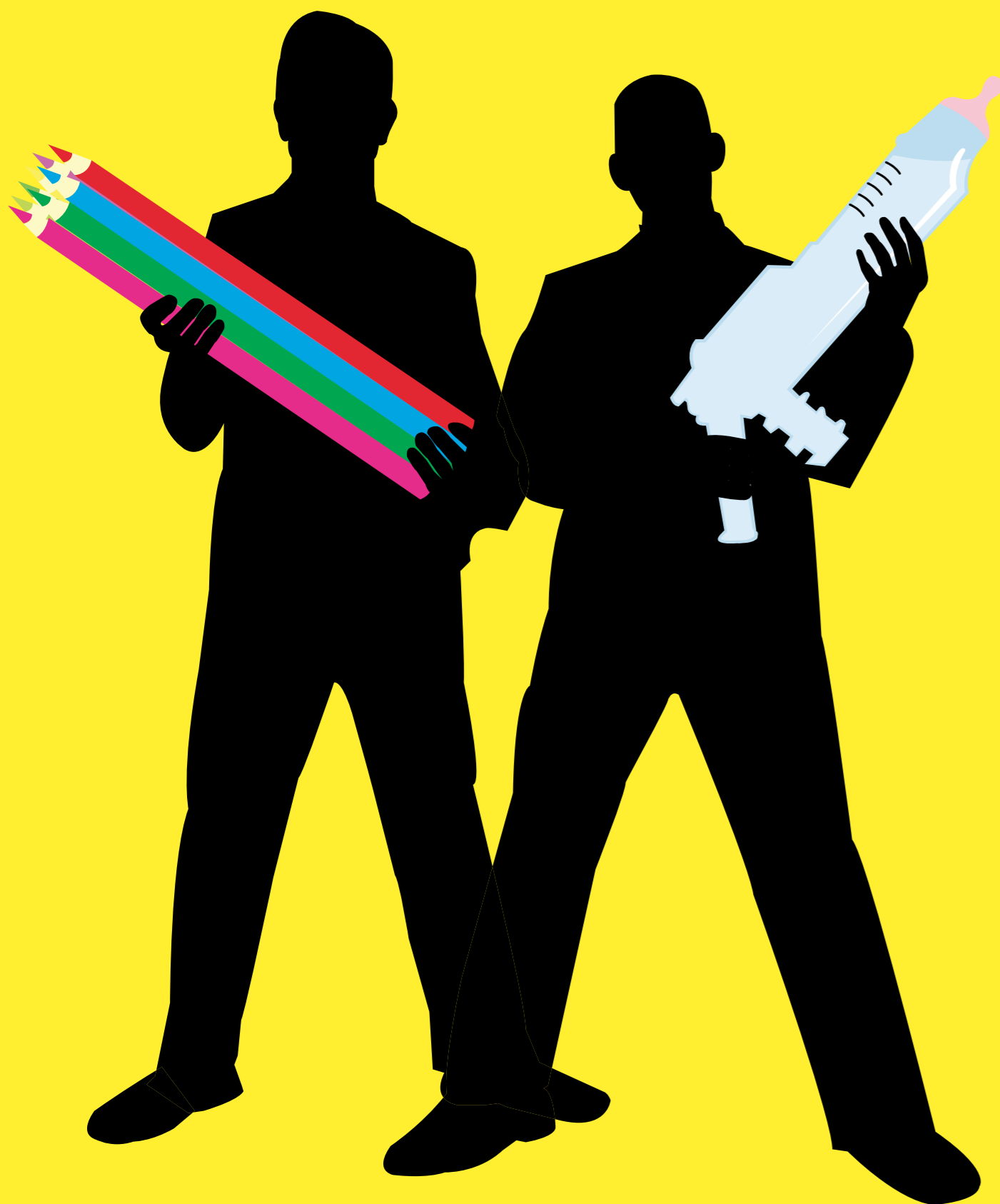
Dramatisk mannsflukt

Tallene tale fra Sentralt tjenestemannsregister er klar. I 1980 var andelen menn i grunnskolen 60 prosent, mens i 2003 var den sunket til usle 30 prosent. Denne dramatiske nedgangen skyldes flere faktorer, hvor de viktigste blir sett på som ren tiltaksløshet fra myndighetenes side i forhold til likestillingstiltak for menn, skjev rekruttering til lærerutdanningen og at innholdet i læreryrket har gått mer bort fra fag til å fokusere mer på sosialisering. I tillegg har mange menn gått av med pensjon i løpet av denne perioden. Det er også en kjensgjerning at de fleste menn søker seg til lærerstillingen i ungdomsskolen på bekostning av småskoletrinnet. Videregående skole domineres faktisk av mannlige lærere.

Tallene fra Sentralt tjenestemannsregister er basert på heltidsstillinger.

Mental helse og selvblide

Dette kan få konsekvenser for barn og unge, og spesielt kan det gå ut over guttene som vokser opp uten trygge og nære mannlige rollemodeller. Men ikke bare guttene taper på den skjeve fordelingen. Paradoksalt nok risikerer så vel jenter som gutter å vokse opp nærmest uten å møte menn. Det som bør være et mangfold av rollemodeller for gutter og jenter ender med problemer i forhold til å skape sin egen identitet. Spesielt for gutter synes dette å bli, i økende grad, et alvorlig problem hvor blant annet usikkerheten rundt sin egen person får tak. Det kan i verste fall gå på →

← helse løs for mange unge gutter. I tillegg til hvordan man faktisk opplever seg selv og hvordan man føler seg, blir også stereotyp framstillinger av menn påvirket av media og diverse leketøy. Det er derfor viktig at menn er til stede i skolene og motsier disse stereotypene, sier mannsforskeren Ole Bredeesen ved Likestillingscenteret i en artikkel i Dagsavisen.

Nylig kom Bredeesens bok *Nye gutter og jenter – en ny pedagogikk?* på oppdrag fra Nordisk Ministerråd. Her trekkes det fram at det blant annet kan oppstå et vi-fellesskap mellom kvinnelige lærere og jenter, mens gutter blir stående utenfor. En annen fordel jentene har er større mulighet til å omgås forbilder, mens mannlige lærere ofte havner i en mer stereotyp posisjon, som bærere av selve maskuliniteten. Samme hvor «macho» det enn høres ut, så er det faktisk ikke noen bra omtale av menn i skolen. Mannen blir ofte ikke et like godt og variert forbilde som han ellers ville vært.

Hva og hvordan – tiltak

Howdan skal man egentlig ta fatt på problemet med rekruttering av menn til skolen? *Det er intet nytt under solen* pleier noen å si om status quo. Og det er heller ikke noe nytt at mer burde vært gjort mye tidligere i forhold til tiltak på flere områder. Dette gjelder også rekrutteringen av menn til læreryrket. Men når det er sagt, så var det ett tiltak som Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet stod for. I juni 2001 arrangerte de en idéugnad om menn i skolen. 17 menn fra blant annet mannsforskning, lærerutdanning, læreryrket, lærerutdanningsinstitusjoner, elever og skolefritidsordning representert. Her ble det utarbeidet forslag til tiltak og strategier, i arbeid med å rekruttere flere menn til lærerutdanning og få menn til å velge skolen som arbeidsplass. Med deltagere med kompetanse og erfaring innen aktuelle områder, ble det ambisiøse målet om flere menn i skolen satt. UFD-rapporten: *La menn være menn – Hvordan rekruttere flere menn til skolen* fra 2001, ble et resultat av to dagers diskusjon og arbeid på idéugnaden.

Rapport 2001: La menn være menn
Norge har et av de mest kjønnsdelte arbeidsmarkedene i hele OECD-området, og et problem er at ungdom velger mer

tradisjonelt enn tidligere. En evaluering SINTEF har gjort av KUF-prosjektet Beviste Utdanningsvalg (BUV) viser at det er vanskelig å få gutter til å ta utdanningsvalg uavhengig av tradisjonelle kjønnsroller. Få gutter utdanner seg til typiske kvinne-dominerte yrker. Likestillingen de siste tiårene har på flere måter overkjørt gutter helt. Mens jenter som velger utradisjonelt blir sett på som tøffe og selvstendige, blir gutter som gjør det samme sett på som bløte, svake eller uegnede til å gjøre mann-folkarbeid. Da er det ikke rart at så få gutter velger for eksempel sykepleier- eller læ-

«En vanlig grunn til at kvinnen forlater et forhold i dag er fordi hun tjener mer enn mannen»

reryrket. Et annet moment er at kvinnedominerte yrker blir forbundet med lavere status og at lønnen er langt lavere enn i mannsdominerte yrker. Forleden så jeg et program på TV om hva som oftere og oftere ligger til grunn for at jenter forlater et parforhold. En vanlig grunn til at kvinnen forlater et forhold i dag er fordi hun tjener mer enn mannen. Motivasjonen for gutter til å søke læreryrket smuldrer bort og det er ikke så merkelig. Tingene er på flere måter snudd litt på hodet i forhold til likestilling de siste tiårene, og vi gutter har vært alt for passive til å være med på utviklingen – vi er rett og slett blitt parkert! Men dette er noe vi kan gjøre noe med, det blir feil å velte skylda over på jenter som har vært våkne under likestillingsutviklingen eller på tidligere generasjoners passivitet i forhold til rekruttering av menn til læreryrket. Hvordan skal man klare å få skolen til

å virke som en attraktiv arbeidsplass etter 13 år i utdanningssystemet? Og da tenker jeg spesielt på situasjonen for oss gutter som står der så og si uten mannlige rolle-modeller bak kateteret.

Selve lærerutdanningen

Ved opptak til allmennlærerstudiet utgjør kun om lag en tredel av studentene menn. Under selve studietiden er det i tillegg flest menn som dropper ut av forskjellige grunner. Dette kan i hovedsak forklares ved at læreryrket er dominert av en kvinnekultur som det blir vanskelig for oss menn å kjenne oss igjen i. Menn føler allerede i utdanningen at læreryrket er mer ekskluderende enn inkluderende. Her står i tillegg til teori, også praksiserfaringer sentralt, hvor variasjon, bredde, mulighetsfokusering og frihet blir nærmest borte til fordel for detaljplanlegging.

Det er også noen utdanningsinstitusjoner som fremstiller læreryrket som særs tradisjonelt, uten rom for nytenkning og annerledeshet. Menn har behov for å vise at de er annerledes og det må det gis rom for mangfoldet slik at flere føler tilhørighet og fullfører studiet. Menn og kvinner er skapt forskjellig mer enn bare på det fysiske planet, og det bør egentlig være unødvendig å nevne.

Et annet problem er status eller snarere mangelen på status som læreryrket har opparbeidet seg. I dag er det stor uenighet i Norge om hvorvidt det skal være opptakskrav til utdanningen eller ikke. Uten å gå for mye inn på den debatten her, så er den høyaktuell i forhold til økt status i læreryrket. Og alle vet at status + menn = kjærlighet. Men et annet argument som står i rapporten fra 2001: «*Like viktig som å ha kompetanse på kunnskap er å tilegne seg pedagogisk formidlingsevne*» og det blir vanskelig å være uenig i det. Faglig kunnskap og pedagogiske evner er de viktigste ingrediensene i en god lærer, men i følge KUF-rapporten bør det satses mer på det pedagogiske i utdanningen enn det gjør i dag. Som tiltak nevnes det også som en valgfri del med rom for eventuelle grunnfag eller tidligere studier. Dette kan være en sentral del av den enkelte students lærerutdanning på grunn av det store rekrutteringspotensialet i grunnfagsstudenter på universiteter – både til allmennlærer- og praktisk-peda-

IDENTITETSPROBLEM: Mange menn føler seg etterlatt av likestillingsutviklingen. Samtidig er menn en sårt trengt mangelvare i norske barnehager og skoler. Foto: Kirsten Ropeid, Utdanning.

gogisk utdanning. I tillegg nevnes det at man ikke skal legge føringer på hva valgfri del skal inneholde, som for eksempel at 10 vektfull valgfrie fag er bundet opp i engelsk. Det er motivasjonen i forhold til individuelle interesser som bør ligge til grunn for valg av fagkombinasjoner. I forhold til lærerstudenter bør det kanskje legges opp til å gi mannlige studenter flere mannlige øvingsveiledere og flere mannlige forelesere, men ikke alle ville satt pris på det heller.

«Mange menn er bekymret over antall skilsmisser og at kvinnene skal få mer eller mindre monopol på sine barns oppvekst»

Det hele er en psykologisk komplisert sak og det til tross for at vi gutter ikke er spesielt kjent for å være særlig komplekse av natur. Uansett, det bør ringe en bjelle hos de ansvarlige og satses mer på alternative undervisningsopplegg som i større grad er rettet inn mot oss menn.

Om læreryrket

Sosialiseringprosesser er i fritt fall for unge gutter i dag. Med den negative tradisjonelle tanken om at menn ikke hører hjemme i omsorgsykker, skapes det hindringer for menn som velger utradisjonelt. Det å ikke oppleve mannlige omsorgspersoner kan resultere i at gutter skaper seg en identitet som verken de selv eller omgivelsene er tjent med. Det at de få ferdig-utdannede mannlige lærerne som oftest søker seg til ungdomskolen eller videregående går på bekostning av gutters behov for trygge og gode mannlige rollemodeller.

Det virker som det kun er ildsjeler som søker stillinger på barnetrinnet, og ildsjelen er dessverre i klart mindretall. Et annet problem som må taes tak i er at langt flere menn enn kvinner ikke velger skolen som arbeidsplass, enten etter endt utdanning, eller etter få år i skolen. Det kan skyldes mangel på nettverk på arbeidsplassen, men også alle de kraftige sparetiltak som kommunene har pålagt skolene de senere år. Det blir nødvendig å gjøre skolen mer attraktiv som arbeidsplass, og da må bedre rammebetingelser på plass med bedre materiell, læringsformer, aktivitet og et kreativt miljø. Økte lærerlønninger og betingelser etter gulrot-prinsippet for menn på småskoletrinnet kan bli nødvendige tiltak, men hva er sjansen for at det skjer i en tid med ekstremt trang kommuneøkonomi? Forskrift om særbehandling av menn, nr 622 av 17.7.1998 ved ansettelse brukes i dag, men det kan bli nødvendig å pålegge skoleeiere å bruke den mer flittig.

Utfordringene er mange

Mange menn er bekymret over antall skilsmisser og at kvinnene skal få mer eller mindre monopol på sine barns oppvekst, og det er i dag en mye bredere oppslutning blant menn som ønsker å være en større del av barnas liv. Det er viktig i forhold til barna at det blir en balansert og sunn blanding av både menn og kvinner i oppveksten, det er de som først og fremst taper på den skjeve fordelingen. Da hjelper det ikke at så få menn er i grunnskolen i dag og at problemet med rekruttering i alarmerende grad er så økende.

Kan man trekke en konklusjon?

Det er ikke lett å finne fram til løsninger når det ikke har vært interesse for å ta tak i problemene rundt rekruttering på et tidligere tidspunkt. Det virker som det er en egen filosofi i Norge at tiltak på det ene eller andre området bare forskyves til det ikke lenger er mulig å få mer under teppet og man blir nødt til å gjøre noe med det. Ofte blir skaden så stor at det nesten ikke lar seg gjøre å behandle den. Det kan virke som at konklusjoner på hva som har gått galt og hva som kan og bør gjøres, fullt ut ikke kan trekkes, utfordringene har rett og slett blitt for mange og store. Det betyr likevel ikke at man ikke skal ta tak i dem. Handling på bakgrunn av rapporter er en god start på fremtidige løsninger.

Vi venter og ser ...

– eller hva gjør vi egentlig i barnehagen når det er barn som vekker vår bekymring? Er vi i barnehagen bevisste nok på det ansvaret vi har? Benytter vi den kompetansen vi sitter inne med?

› TEKST: KARI ANNE OLIMB, ILLUSTRASJON: TONE LANGVIK/OKULAR

Alle barn er unike! Vi som arbeider i barnehage blir kjent med mange små personligheter; de utadvendte, de aktive, de rolige, de filosofiske og noen ganger er det barn som vekker bekymring.

Hvorfor noen barn vekker denne bekymringen, har med vår personlighet og vår kompetanse å gjøre. Hva vi som voksne gjør med bekymringen kan ha stor betydning for barnets vekst og utvikling senere i livet.

I forbindelse med et prosjektarbeid på førskolelærer-studiet ved høyskolen i Oslo, fjerde studieår deltid, har vi jobbet med «Tverrfaglig prosjekt om utvikling og fornying i barnehage og skole.» Vi har intervjuet to assistenter, to pedagogiske ledere og en styrer fordelt på fire avdelinger i tre forskjellige barnehager. I tillegg har vi benyttet våre egne erfaringer både som ansatte og som foreldre til barn i barnehage.

Vi understreker at bakgrunns materialet hva angår intervjuobjekter er noe tynt. Vi kunne valgt spørreundersøkelse som metode og dermed fått flere svar, men da ville vi ikke fått den samme kvaliteten i svarene.

Spørsmålene vi stilte var:

- › Hva gjøres når det er barn dere er bekymret for?
- › Hvilken kompetanse har dere når det gjelder disse barna?
- › Hvordan jobbes det i forhold til foreldrene til disse barna?

Hovedtendens

De barna som vekker vår bekymring, blir det ikke gjort så mye med før de har blitt et problem. Først da blir observasjoner tatt i bruk, med begrunnelse i å ha noe håndfast til foreldresamtaler, og ved kontakt med for eksempel PPT.

En assistent sier at barnehagen har skriftlige definerte mål på enkeltbarn, mens alle legger til rette for individuelle tilpasninger uten å dokumentere dette skriftlig.

En pedagogisk leder og en assistent opplyser at de ikke observerer systematisk, samtidig som de hevder ikke å ha bekymringsbarn. De hadde valgt å ikke benytte systematisk observasjon som et arbeidsredskap, blant annet for ikke å skape unødig bekymring hos foreldrene. Dessuten argumenterte de med at eventuelle bekymringer på småbarnsavdelingen bare gjaldt motorisk utvikling. Eller som en styrer sa: «Det er det siste året til barnet i barnehagen vi virkelig tar tak i det!»

På spørsmål om hvordan de tar opp sine bekymringer med foreldrene, sier en assistent og en styrer at dette tas opp i den daglige kontakten. Mens en assistent og pedagogisk leder sier, det er pedagogisk leder som tar dette opp i en samtale. Da har de på forhånd observert, og tatt opp bekym-

ringen på avdelingsmøte eller med andre instanser i forkant. Disse to mente også at de burde være raskere med å ta kontakt med foreldrene. Den ene pedagogiske lederen hadde erfart at bekymringen ofte løste seg selv når de hadde tatt kontakt med foreldrene på et tidlig tidspunkt.

Kompetansen som personalet sitter inne med, var det vanskeligere å få tak i. Det var den formelle utdannelsen som de så på som sin kompetanse. Ingen av informantene nevnte tidligere erfaring eller personlige egenskaper.

Finnes det virkelig barnehager uten bekymringer?

En pedagogisk leder hevdet faktisk det! Rammeplanen på sin side hevder at det alltid finnes barn med særskilte behov. Barnehagen skal være et sikkerhetsnett, og fange opp barn som faller utenfor det «nor-

male.» Selv om det normale er et vidt begrep må vi ikke se bort fra at noen trenger spesiell tilrettelegging i større eller mindre grad.

I vår undersøkelse så vi at der det ikke var barn med bekymring ble det heller ikke benyttet observasjon. Vi stiller oss kritisk til hvordan barnehagen kan ivareta enkeltbarns behov, spesielt når det ikke drives noe form for systematisk kartlegging av barns helhetlige utvikling. I de tilfellene hvor det var en form for bekymring, tok det likevel lang tid før det ble satt i gang tiltak.

Observasjon som et verktøy?

Et av det viktigste og mest grunnleggende pedagogiske verktøy, er observasjon. Klarer vi å bruke både formell og uformell observasjon systematisk, har vi mulighet til å kartlegge enkeltbarnets helhetlige utvikling.

Rammeplanen sier at observasjon er en forutsetning for virksomheten og at det er særlig viktig å fokusere på samhandling. Samtidig må vi være profesjonelle når vi observerer og hele tiden være klar over at vi ikke er objektive. Vi påvirkes av bl.a. feilkilder som synsing og forhastede konklusjoner.

Foreldrene må tidlig på banen!

Vår viktigste og nærmeste samarbeidspartner er barnas foreldre. Vi må erkjenne at det er foreldrene som er eksperter på sine egne barn, men vi må stole på at det er vi som har kompetanse på barn generelt og i gruppe. Et godt foreldresamarbeid må bygge på tillit og ærlighet begge veier. Vi må klare å informere foreldrene så tidlig som mulig, selv om bekymringen er aldri så liten. Hvis vi venter for lenge, fratar vi foreldrene muligheten til å snakke om situasjonen ut fra deres ståsted. De er ikke alltid klar over at situasjoner hjemme kan prege barnet i barnehagen.

Vi må også være åpne for at foreldresamarbeid ikke alltid er hyggelig og konfliktfritt. Clausen (2001) bruker uttrykket *advocacy holdning*, en holdning vi bør ha overfor

foreldre. Det vil si at vi hele tiden må sikre barnet og barnets interesser. Vi må være som en slags advokat for barnet.

Bruker vi vår kompetanse?

Det at vår bekymring blir vekket viser at vi har en kompetanse. Vi ser at ikke alt er som det burde være. Skal vi klare å være et trygt og godt sikkerhetsnett for alle barn i barnehagen må vi ta våre bekymringer på alvor. Vi må ta initiativ og stole på vår egen kompetanse. Det er styreren som er ansvarlig for kvalitetsutviklingen i barnehagen.» Kan vi organisere arbeidet annerledes? Har vi rutiner og systemer som hemmer realiseringen av organisasjonens mål? Når slike spørsmål stilles, er det skapt et grunnlag for organisasjonsutvikling.» (Rm.pl, s. 133.)

Personalutvikling må prioriteres og utgangspunktet for dette må være dagens praksis. Det vil si at man må vite hvor man er for å vite hvor man skal.

Når barnehagen skal utvikle sitt pedagogiske grunnsyn er det viktig at hele personalgruppa er aktive. Hver og en må analysere egne verdier og holdninger til utvikling, oppdragelse, samspill og kommunikasjon med barn og mellom barn. Erfaringer vi har gjort gjennom egen barn- dom og oppvekst påvirker måten vi reagerer på i ulike situasjoner.

Å være bevisst sine egne generelle kunnskaper i møte med barn, å ha utviklet trygghet i sin egen rolle, kan avhjelpe destruktive følelser som utilstrekkelighet og frustrasjon. Slike følelser kan føre til handlingsvegring og kan igjen gjøre at vi overlater barnet helt og holdent til ekspertene.

Ekspertisen utenfra tar ofte kun utgangspunkt i barnets vansker og lager mål og tiltak som enkelte ganger kan bli feil i forhold til det som skal bedrives i en barnehage. Ekspertene ser ikke alltid ressursene som ligger i barnegruppa. Denne kunnskapen er det vi som ser i det daglige arbeidet med barn.

«Troen på at ekspertene må uttale seg før man er i stand til å «se» barnet og iverksette tiltak,

ser ut til å være nokså utbredt. Det er denne husmannsånden barnehagene må bort fra.» (Bonnievie og Pålertud, s. 40)

Fortsetter på side 24 ➔

Best i sofaen

– eller er det egentlig det?

I sofaen med beina på bordet. Ved siden av står et par tomme og ei halvfull ølflaske. En chipspose og fjernkontrollen. Jeg strekker meg etter fjernkontrollen, men det blir for langt. Når ikke fram...

Sukk ...

Livet er så forferdelig. Prøvebildet på tv-en har stått på i mer enn en time. Lener meg tilbake. Lukker øynene. Det er så mange krav.

Beverly Hills begynner snart.

I hjørnet står pulten med alle bøkene på. Gidder jeg å åpne dem? Hvorfor skal jeg det? Det er så lenge til eksamen ...

Det går så greit, så ...

Og pengene fra lånekassa kommer jo likevel. Jeg synker inn i Beverly Hills magiske fantasiverden. Grandiosoen er på plass. Og ketchupflaska.

Min magiske verden brytes av reklamen.

Jeg må huske å kjøpe den nye fuktighetskremen som L'oreal reklamerer for nå. Et livredd barneansikt lyser over skjermen. «Hjelp, meg! Hjelp meg!» Jeg snur meg vekk: Ja, det er jo synd på dem.

Men jeg sitter like godt.

Lurer på om studielånet har kommet? Da kan jeg ta meg en tur på puben. De har «happy hour» i dag. Skal jo egentlig på forelesning i morgen, men foreleseren er så elendig.

Gidder ikke ... Regner med at jeg kommer sent hjem i natt. Og da er det kjipt å gå på forelesning kl. 08.15. Gidder ikke.»

Bryr vi oss virkelig så lite? Er det virkelig sånn at alt som ikke angår oss direkte, er uinteressant? Er vi virkelig så likegyldige? Er det ingenting annet enn meg og mitt som betyr noe? Er det virkelig sånn at det eneste som provoserer er at man setter opp ølprisen? Eller at kaffeprisen i kantina går opp, fordi man har valgt å gå over til rettferdig kaffe?

Følte du deg truffet? Gjør noe med det ... Det er ofte ikke så mye som skal til ... Det finnes nok av muligheter, bare du slår av tv-en, reiser deg fra sofaen - og går ut døra ...

› Heidi Andersen
Illustrasjon: Okular

STOR VARIASJON: BlackBox er et annerledes teater som barneteater på alvor. Foto: Stein Jarle Nilsen.

EN ANNERLEDES TEATEROPPLEVELSE

Har barn glede av kunst? Hvorfor skal vi bruke tid på å gi barn kunstopplevelser?

› TEKST: HEIDI ANDERSEN

En vårdag fikk jeg en e-post fra en engasjert kvinne som snakket varmt om betydningen av at barn får oppleve kunst. I denne sammenheng var spesielt fokuset på teater. Jeg tok turen til Black Box Teater for å snakke med noen av de som er tilknyttet teateret.

Black Box Teater

Black Box Teater ligger i Oslo, men det er ikke helt enkelt å finne dette lille teateret, hvis man ikke vet hva man leter etter. Mitt første møte med teateret var en høylytt barnehagegruppe som skulle på forestilling, og tre svette førskolelærere som forsøkte å holde styr på smårollingene.

Teater for barn

Teateret har som regel 2 barnejestespill i sesongen, og som

regel 2 forestillinger per dag. Man velger ofte forestillinger som retter seg mot de yngste; barn i barnehagealder. Dette har blant annet sammenheng med at man har erfart at det er lettere å få barnehager til å komme på forestillinger. Dette har blant annet sammenheng med at man i skolen ikke kan kreve at elevenes foresatte skal betale for teaterbilletter. Dette har imidlertid vist seg enklere i barnehagen der man har andre retningslinjer å forholde seg til enn man har i skolen. Dessuten er barnehagepublikummet populært som publikum, fordi det er et variert publikum som stadig fornyer seg.

Barn bør få oppleve godt teater Teatersjef Kristian Seltun er opptatt av scenekunst for barn. Han ønsker at barna skal få en opplevelse som de ikke kan få noe annet sted. Men: det skal

Kristian Seltun

være kvalitet over barneteateret. Man skal ikke undervurdere barna som publikum. De har like stor rett til godt teater som voksne har. Dukketeater er en aktuell sjanger. Uansett sjanger er det viktig at man har et tilbud til barn.

– Barn er publikum, ikke morgendagens publikum, sier teatersjefen. – Det er viktig å ta barna på alvor her og nå. Vi kan gi opplevelsen. Men samarbeid mellom teater og pedagog er viktig blant annet i forhold til for- og etterarbeid.

Drama og teater Det er nødvendig med en balanse mellom opplevelse og det å få prøve selv. Begge deler er viktig, i følge Seltun.

– Det finnes mange drama-produksjoner fra det pedagogiske feltet, men dette er ikke så interessant for oss, sier han. Seltun er mer opptatt av kunst enn pedagogikk. Han understreker at han ikke er motstander av pedagogikk. De to utelukker ikke hverandre, men han mener altså at lærerne bør holde seg til pedagogikken, og overlate kunsten til kunstnerne.

Teaterets funksjon Teateret er, ved første øyekast, unyttig. I dag er det blitt sånn at det å åpne en teaterdør, nesten er blitt en politisk handling i seg selv. Teateret er øyeblikkets kunst, og dermed en motvekt mot tv og andre medier. Teateret er en levende kunstform. Dette kan kanskje betraktes som en klisjé, men det er dette som er unikt ved teateret.

Teaterets funksjon

Teater er noe eksklusivt, i betydningen enestående. I tidligere tider var teateret stort sett forbeholdt overklassen. Teateret retter seg nå mot alle grupper i samfunnet. Teateret innebærer det levende møte, det er et live-medium. Dette er kanskje

ikke viktig, men unikt. Det er positivt for vår refleksjonsevne å møte ulike uttrykksformer.

– Det at noen kan gå ut på en scene og være Shakespeare, er grunnleggende interessant. En alminnelig bevegelse på scenen, for eksempel å åpne en dør, blir lett teatral på scenen.

På teaterforestilling

Forestillingen er så vidt begynt, og Tatjana får raskt god kontakt med barna. De er levende engasjert og koser seg. Atmosfæren er preget av trygghet og ro. De minste barna sitter på fanget, mens 6-åringene nærmest krabber opp på scenen. Det er tydelig at de merkelige figurene fascinerer. Tatjana er hele tiden synlig, men både hun, barna – og jeg, har fullt fokus på de

Lærernes funksjon i forhold til teateret

Teatersjefen er klar i sin tale: – Kunstnere skal lage kunst. Pedagoger skal drive med pedagogikk.

Han er skeptisk til utdanninger som prøver å kombinere pedagogikk og kunst, og dermed også til dramapedagogisk kunst. Dette er grunnet kunstneriske hensyn.

– Vi presenterer teaterkunst, sier han. Han utelukker ikke at dramapedagogisk kunst kan bli bra, men det er ikke interessant for Black Box Teater.

En opplevelse for både barn og voksne

Våren 04 hadde Black Box Teater en forestilling rettet mot barn. Tatjana Zaitzov, turnerte med forestillingen *Typer og ting*. Det er en nydelig forestilling. Målgruppen var opprinnelig de yngre barna. Men det viste seg at det også kom en del 6-åringer som likte forestillingen. Dermed ble målgruppen justert.

fire skikkelsene på scenen: Papir har en hvit pappkoffert med alle tingene sine i. Hun er glad i alt mulig av papir som kan brettes, krølles, rives og som hun kan pynte seg med. Tre er av tre, lit stiv, klumpete og klønete, men liker ikke støv og rusk. Det børster han bort med en gang. Men han liker andre småting, spesielt ting av tre, for eksempel byggeklosser. Metall er en skramlete og bråkete «kjøkkenting av metall»-type. Han liker ting av metall, spesielt kakeformer. Plysj er lydløs, myk og gul. Han er fryktelig nysgjerrig og alltid sulten. Han blir helt vill når han kjenner lukten av kakesmuler.

Vi får være med disse fire typene inn i verden av undring og glede over de små ting. Papir er for eksempel fascinert av papir, og hans fascinasjon smitter over på barna. Som voksen kjenner man en ydmykhet overfor barns nysgjerrighet og evne til å glede

TYPER OG TING: Her representert ved (fra venstre) Metall og Plysj.

seg over små ting. Denne spontaniteten som så lett blir borte når man blir voksen.

Forestillingen blir til

– Min primære konsulent var mitt 2 år gamle barnebarn, sier Tatjana. – Det er utrolig spennende å spille for barn. De er utrolig åpne, og har en unik evne til undring. Det synes så godt på dem. Jeg hadde lyst til å gripe fatt i barnas evne til und-

slippe løs egen kreativitet. De er ikke delaktige i forestillingen. Jeg har aldri laget forestillinger hvor de er delaktige, sier hun. Men avviser ikke at dette kan være en gunstig måte å nærme seg barn. Dette har likevel ikke vært hennes fokus.

Nedverdiggende å spille barneteater?

En del skuespillere hevder det er nedverdiggende å holde på med barneteater, sier jeg. Tatjana er rask: – Barneteater er ikke annen-

ring over allmenne hverdagslige ting. Ting som vi voksne har glemt eller har lett for å glemme. Derfor er denne forestillingen også en tankevekker for den voksne. – Publikum er aldri likt. Jeg opplever at jeg får enormt mye igjen for å spille forestillingen. I tillegg til responsen fra barna, opplever jeg en glede og en indre varme ved å spille forestillingen, forteller den engasjerte kvinnen.

Ta barna på alvor

– Jeg ønsker å vise de voksne at barn har evne til sanselighet, sier Tatjana. – Voksne har lett for å undervurdere barn. Hun ønsker å gi barna en fin stund på teateret. – Man må respektere ungene for det de er, sier hun. Og gjøre ting på barnas premisser. Hun tar avstand fra pedagogisk teater. Jeg tror barna lærer, men det er ikke målsettingen. Ting skal ikke alltid være praktisk eller fornuftig. Jeg vil at barna skal få

rangs! En del skuespillere fra institusjonsteatrene kan oppleve det nedverdiggende. Jeg mener det heller er vanskeligere enn å spille for voksne. Unger et krevende publikum! Man kan ikke lure dem. Ungene gjennomskuer deg og protesterer. Derfor skal vi ta barnepublikummet og barna på alvor!

En oppfordring

Sjekk om det er barneforestillinger i nærheten av ditt stuediested. Gå på en eller flere forestillinger. Gå dit med åpent sinn og se hva du møter. Kanskje du også får deg en liten vekker. Og den dagen du kommer ut i jobb; ta med deg elevene eller barnehagebarna på teater. Barn trenger kunst, barn trenger opplevelser. For noen kan barnehagen eller skolen være den eneste muligheten til å få oppleve kunst. Her har jeg bare omtalt teater, men det finnes også mange muligheter innenfor utstillinger, musikk osv. Bruk fantasien!

«Det som en gang var en parkeringsplass er nå fylt av festivaldeltagere, og i gressbakken opp mot skolen står det lange køer foran SITs øl- og pølseboder»

SUKSESS: Bookingansvarlig Stian Denstad og PS sin representant Nicklas Fossum er godt fornøyde med festivalen.

PedRock

I gamle dager hadde lærerstudentene ved Høgskolen i Sør-Trøndelag en fagdag i året hvor de kunne velge forelesninger om tema studentene mente ble neglisjert i utdanningen sin. Men en regntung høstdag på studentkontoret, over et slag kort og en kaffekopp ble en ny visjon født. Visjonen om PedRock; en studentinitiert pedagogisk fagfestival over flere dager, med foredrag og debatter på dagtid, og konserter på kveldstid.

> TEKST: KATRINE HESTØ HANSEN, FOTO: PS

Mye arbeid lå i vente, og allmennlærerstudentene ved HiST fikk med seg førskolelærerne fra Dronning Mauds Minne Høgskole på laget. På den måten kunne de utnytte sitt felles fagfelt gjennom arrangementet. Takket være innherdig innsats fra studentene, og pengekstøtte fra Studentparlamentet og fra Pedagogstudentene var det 8 måneder senere duket for historiens første PedRock! Pe-

dRocko3 gikk av stabelen i kjølige aprilgrader og med labert oppmøte rett før eksamensperioden satte inn.

Heldigvis vet Trondheimsstudentene å lære av sine feil, og med festivalsjef Marita Byberg Johansen i spissen ble PedRocko4 arrangert 26. og 27. august i forbindelse med fadderuka, med strålende sol og enda mer strålende oppmøte!

Mange mennesker i sving

Vi skal bli lærere — vi vil ta ansvar! Pedagogstudentenes lokallag er selvsagt med på arrangementet og PS-banneret henger godt synlig over den gigantiske scenen på Rotvoll. Forvandlingen av området er total. Det som en gang var en parkeringsplass er nå fylt av festivaldeltagere, og i gressbakken

opp mot skolen står det lange køer foran SITs øl- og pølseboder. Rundt på festivalområdet svirrer vakter, scenearbeidere, servitører og personell fra Røde Kors, her er ingenting overlatt til tilfeldighetene. Studentenes egeninnsats er upåklagelig; med unntak av Røde Kors-personellet er alt basert på frivillig arbeid fra studentene, om lag

80 i tallet skal vi tro festivalsjefen. Artistlisten skal det heller ikke kimses av. På den finner man kjente navn som Tre Små Kinesere, Jim Stärk, Magnet, Amulet og Surferosa. Et ikke fullt så kjent navn, men desto større lokale helter er noen av skolens studenter i bandet LUP, som også spilte under fjorårets festival og er som PedRockveteraner å regne.

Action hele døgnet

Kveldsarrangementene er åpne for alle som er villig til å betale for det, mens PedRocks dagarrangement er forbeholdt lærerstudentene ved HIST, NTNU og Dronning Mauds Minne Høgskole. Programmet for de to dagene med foredrag er variert og treffer godt. Her finnes temaer lærerstudentene burde kunne noe om, men som kanskje faller gjennom i utdanningen. Medisinerstudentene ga lærerstudentene

et tips eller ti om seksualundervisning, høgskolens egen Kari Mathisen fortalte om sin forskning *Fra student til yrkesutøvende lærer*, John Olaf Berg representerte *Menn i Barnehagen* og ikke ukjente Inge Eidsvåg tok blant annet for seg *Skolen som fellesskap i en individualistisk tid*. Et innslag som virkelig gjorde inntrykk på lærerstudentene var *Faen Heller*, en gruppe som rette søkelyset mot det skjulte seksuelle misbruket som foregår i mange hjem. Studentene fikk møte flere av ofrene, høre deres historier, og stille spørsmål omkring hvordan de som lærere bør håndtere liknende situasjoner.

Et arrangement for framtida.

Så vidt UU kjenner til kan ingen andre lærerutdanninger i landet skilte med et lignende arrangement, og med tanke på at 500 besøkende i fjor ble til 1800

i år skulle alt tilsi at PedRock har kommet for å bli.

PS sier: Ja til engasjement og kreativitet

Pedagogstudentene har sponset både årets og fjorårets festival. «PS har sponset PedRock siden starten fordi vi mener kreativitet og engasjement som dette bør verdsettes» uttalte undertegnede: «Ved å sette fokus på det de mener mangler i utdanninga viser

studentene i Trondheim at de tar ansvar og bryr seg om utdanninga si og de yrkene de skal ut i.» Ikke bare tar studentene ansvar for egen utdanning, de tar også ansvar for sin egen framtid i arbeidslivet. Femti prosent av overskuddet går nemlig til skoler og klasser i Trondheim kommune. Resten av overskuddet blir plassert i et fond for neste års PedRock, og for å si det som de sier i Trøndelag: Vi glær oss!

FOREDRAG: Bernhard Grøtan forteller om læringsmiljø og adferdskorrigering.

LEVERTE VAERNE: Surferosas anfører Mariann Thomassen leverte som alltid stadig gymdrakt-pop.

Vårt valg - barnets skjebne?

Alle barn er først og fremst barn med mer eller mindre ulike behov, barnehagen har et ansvar for å gi alle barn et normalt tilbud. Personalet i barnehagen har den kompetansen som skal til for å ivareta barnas behov. Hva svikter og hvor?

Har vi først blitt bekymret må vi som ansatte ta et valg, et viktig valg for barnet det gjelder.

Ved at vi skal observere, drøfte, vente og se, det er lenge igjen til skolestart, kan problemene kan bli mye større enn de hadde behøvd å være.

«Vi må altså komme på banen og gjøre noe med vår bekymring så tidlig som overhodet mulig. At personalet «venter og ser» er en

«I en forskningsrapport fra BRO-teamet foretatt blant 75 ungdommer i Oslo og som i dag er kriminelle, narkomane og voldelige, har alle hatt atferdsproblemer allerede som 3-åringer»

praksis som tilsynelatende kan virke uskyldig og forståelig. Denne venteperioden kan dreie seg om verdifulle uker, måneder og i verste fall år, i et lite barns liv.» (Bonnevie og Pålerud, s. 67)

I en forskningsrapport fra BRO-teamet (Berit Waal, 2001) foretatt blant 75 ungdommer i Oslo og som i dag er kriminelle, narkomane og voldelige, har alle hatt atferdsproblemer allerede som 3-åringer. Altså i tidlig barnehagealder. Hva er det

vi ikke oppdager, og kunne dette vært unngått? Dette er spørsmål vi må ta til etterretning, analyse og jobbe videre med. Når det, som i forskningsrapporten, viser seg at barns skjebne ender her er vi nødt til å gjøre noe!

Fungerer vi godt nok?

Ut fra vårt PUF-prosjekt og våre egne erfaringer ser vi at vi at det tar lang tid fra et barn vekker vår

bekymring til tiltak settes i gang. Vi har ennå mye igjen før vi er det sikkerhetsnettet som barnehagen skal være. Skal vi klare å fange opp og ivareta alle barn og deres behov må vi observere. Dette må gjøres både på enkeltbarnet, men også av samspill mellom barn, og mellom voksen og barn. Tydelige voksne må ta ansvar for egne avgjørelser, se på forskjellighet som en ressurs og ikke som en trussel. I tillegg være trygg nok til å stole på sin egen kompetanse i kommunikasjon og handling med både barn og voksne.

Vi må ta våre bekymringer på alvor og hjelpe barnet på et så tidlig stadium som mulig. Her har mange barnehager et stort og utrolig viktig utviklingspotensiale. Det kan være alt fra litt ekstra fokus til større tiltak hvor vi kanskje til og med trenger ekstern veiledning. Med et godt foreldresamarbeid kan mange bekymringer løses på et tidligere stadium. Å vente og se kan i verste fall få katastrofale følger.

Forskjeller på menn og kvinner

Litt humor i hverdagen trengs nå når mørket senker seg.

KVINNER: Hvis Hilde, Petra, Anne og Frida spiser lunsj sammen, vil de kalle hverandre for Hilde, Petra, Anne og Frida.

MENN: Hvis Petter, Jørgen, Magne og John tar en øl etter jobben vil de kalle hverandre Killer, Grevlingen, Paven og Feiten.

MENN: En mann vil kle seg pent for å delta i bryllup og i begravelser.

Om det naturlige

MENN: Menn våkner opp med samme utseende som da de la seg.

KVINNER: Kvinner har en egen evne til å bli forverret i løpet av natten.

Om barn

KVINNER: En kvinne vet alt om sine barn. Hun vet om tannlegetimer, romanser, bestevenner, favorittmat, gjemt frykt, håp og drømmer.

MENN: En mann er oppmerksom på at det bor noen korte mennesker i huset.

Om a spise ute

MENN: Når regningen kommer på bordet vil Petter, Jørgen, Magne og John hver for seg slenge en hundrelapp på bordet, selv om regningen bare er på 216 kroner. Ingen av dem har noe mindre enn en hundrelapp, og ingen av dem vil kreve vekselpenge.

KVINNER: Når jentene får sin regning, kommer kalkulatoren frem.

Om å kle seg pent

KVINNER: En kvinne kler seg pent for å shoppe, vane i hagen, tømme søppel, svare i telefonen, lese en bok samt når hun åpner døren for gjester.

Nytt blad: Første Steg

Utdanningsforbundet er nå i ferd med å lansere et nytt tidsskrift for førskolelærere og førskolelærerstudenter, kalt «Første steg.» Det er et kvartalstidsskrift og første nummer er nr. 1/2004 som går i trykken i midten av november. «Første steg» er et abonnementsblad som koster 150kr pr. år for medlemmer/studentmedlemmer.

Den første utgaven går imidlertid gratis til alle medlemmer av seksjon barnehage og til førskolelærerstudentmedlemmer. Hovedtemaet for dette gratisnummeret er den nye styrerrollen. Dette forteller redaktør for «Første steg» Arne Solli.

Så her gjelder det å følge med i postkassa!

> Heidi Andersen

FLERE ALTERNATIVER: Calzone fåes også kjøpt ferdig i mange smaksvarianter på Deli de Luca (som denne med pesto), men den blir definitivt best hvis du lager den selv.

Pizzadeig

ca. 4dl hvetemel
1/2 dl lunkent vann (maks. 37 grader)
2 ss matolje eller smeltet meierismør
25g gjær
1/2 ts salt

1/2 boks hermetiske tomater
1/2 til 1 fedd hvitløk. Smak til med chili krydder, oregano, basilikum, salt og pepper. La blandingen trekke noen minutter.

Slik gjør du

Smuldre gjæren i bollen og løs den opp i det lunkne vannet. Tilsatt olje/smør og salt. Elt inn mel til en smidig deig og la den heve til dobbel størrelse på et lunt sted. Del den ferdig hevede deigen i to like store deler for du kjevler hver til en 30 cm avlang leiv. Fordel pizzasaus, revet ost og strimlet skinke/bacon på pizzaene etter midten og brett langsiden opp og sammen over fyllet før du tviner endene en halv gang. Den kan også limes sammen med vispet egg. La det hele heve i 15 minutter. Pensle med en blanding av olje og vann og strø litt oregano over. Pizzaene stekes til de er gyldne i stekeovn på 225 grader i 15-20 minutter.

Fyll

Pizzasausen kan man kjøpe ferdig, eller man kan lage sin egen variant. ca. 3dl pizzasaus
150g skinke og/eller stekt bacon
ca. 100g sjampinjong
100g revet hvitost
oregano
salt
pepper

Forslag til pizzasaus

Stek en 1/2 til 1 finhakket løk lett gyllen sammen med bacon. Tilsatt ca.

Lykke til og bon appetitt!

Calzone!

Visste du at calzone betyr bukser på italiensk? Ikke jeg heller, før inntil nylig. Ordet brukes i praksis for å beskrive en «pizza turnover» som igjen betyr innbakt pizza, og er en spesialitet fra Napoli.

> TEKST: ODD EIRIK BROEN, FOTO: ØYVIND NORDHAGEN/OKULAR

Det vanlige er å kjøpe dyptfrost calzone eller bestille den på en restaurant. Det er kanskje ikke så rart, for de flinkeste kokker på kjøkkenet får problemer med å lage en perfekt variant hjemme. Problemet er å få fyllet til å bli jevnt stekt uten at bunnen blir svidd. Da kan det være lurt å prøve seg fram med noen små varianter som også kan brukes som forrett før man inviterer mange som deler en stor utgave av «buksa.» Her følger en oppskrift på bukse for to.